

MASTERPLAN AIRBORNE REGION

HERDENKEN, BESEFFEN EN BELEVEN
FEBRUARI 2022

INHOUD

1. Inleiding	3
2. Werkwijze en organisatie	4
3. September Herdenkingsmaand	6
4. Herinneringstoerisme	8
5. Herinneringseducatie	9

BIJLAGEN

Bijlage 1. PARTNERS AIRBORNE REGION 2022	10
--	----

1. INLEIDING

De Slag om Arnhem – 1944

Het is een zonnige morgen, zondagochtend 17 september 1944.

De Gelderlandse beelden zich ter kerke, in de verwachting dat het een rustige zondag als alle andere zal worden. Maar de zondagsrust wordt bruut verstoord door meerdere geallieerde bombardementen waarbij doden vallen. Dan verschijnen vliegtuigen aan de horizon die duizenden parachutisten en gliders meebrengen. Het begin van de Slag om Arnhem.....

Samen delen wij – de gemeenten Arnhem, Ede, Renkum en Overbetuwe – in de Airborne Region een unieke geschiedenis. Samen vertellen en tonen wij deze geschiedenis. Bijvoorbeeld bij de John Frostbrug in Arnhem, het Airborne Museum in Oosterbeek, de Ginkelse Heide bij Ede en informatiecentrum De Polen van Driel.

Door de combinatie van betekenisvolle geschiedenis en de vele herdenkingsevenementen ervaren bewoners en bezoekers van deze regio het verhaal van onze Airborne Region als een bijzonder deel van de geschiedenis. Het maakt ze trots op hun gezamenlijke geschiedenis. De Slag om Arnhem is een onderdeel van de internationale bevrijdingsoperatie Market Garden. Daarmee zijn de gebeurtenissen van internationale betekenis. Herdenkingen in de Airborne Region trekken daarom een heel internationaal publiek. Het is dit verhaal dat onze basis is. De bijzondere geschiedenis van onze regio biedt een prachtige basis voor gesprekken in het heden met blik op de toekomst. Gesprekken over vrijheid, vrede, democratie, compassie en recht. Maar ook over de veteranen en hun missies van toen en nu. En voor voortzetting van verwantschap met andere landen, met families en regimenten, met regio's die een gelijke geschiedenis delen.

Veel organisaties, professionals en vrijwilligers werken al jarenlang aan een goede inbedding van het verhaal van de Slag om Arnhem in de regio. In de volle breedte investeren organisaties en gemeenten in de Airborne Region in de waarde van onze bijzondere geschiedenis en de kansen voor de toekomst, jaar in jaar uit. Dat kan alleen succesvol zijn en blijven doordat veel partijen zich hiervoor inzetten en de provincie Gelderland en het fonds – als strategische partners – met ons mee investeren.

Nu, ruim 77 jaar na de Slag om Arnhem ontstaat de noodzaak om het herdenken samen vorm te geven. De overlevenden en de vele betrokkenen bij de Slag om Arnhem zullen niet tot in lengte van jaren meer hun betrokkenheid zo vorm kunnen geven als de afgelopen jaren. Daarom willen we onze gezamenlijke inzet verder ontwikkelen en vooral zo concreet mogelijk maken. Dit alles om het verhaal van de Airborne Region tot ver in de toekomst te kunnen herdenken, beseffen en beleven.

MISSIE & KERNWAARDEN

Onze missie zoals benoemd in het Masterplan 2018-2022:

Het kennen en uitdragen van het unieke verhaal van de “Slag om Arnhem”, het koesteren van de verbondenheid met de

landen van de veteranen en het leren van lessen gericht op – het leren van lessen uit – het voorkomen van oorlogen en conflicten in het belang van het verkrijgen en behouden van vrede, veiligheid en democratie, in het heden en in de toekomst. Dit doen we met respect, samen, op een duurzame manier en we behouden en versterken wat hiervoor belangrijk is. Onze kernwaarden zijn: Herdenken, Beseffen, Beleven!

SAMENWERKING IN AIRBORNE REGION

Afgelopen jaren is intensiever samengewerkt tussen de gemeenten, partners en organisatoren aan het vormgeven van het (nieuwe) herdenken van de Slag om Arnhem; het uitdragen van het verhaal en het overdragen van kennis. In het rapport 'Samenwerkingsverband Slag om Arnhem, op weg naar de 75ste herdenking in 2019' (2015) stond dat – ondanks de goede afstemming – nog veel te winnen is als het aanbod verder op elkaar wordt afgestemd en de samenwerking op promotie en marketing wordt geïntensiveerd. Aan deze adviezen is de afgelopen jaren gehoor gegeven op de volgende doelen:

- Afstemmen van initiatieven en programma's, zowel inhoud als marketing;
- Afstemmen en faciliteren van gemeenschappelijke activiteiten, ook educatie;
- Afstemmen en versterken van overkoepelende communicatie en marketing;
- Ontwikkelen producten herinneringstoerisme;
- Deelname in de Liberation Route Europe;
- Samenwerken in benodigde fondsenwerving.

In 2018 verscheen het eerste Masterplan Airborne Region waarin de gemeenten een invulling gaven aan de bovengenoemde doelen. Het Masterplan is bestuurlijk door de gemeenten vastgesteld in november 2018. De uitvoering van de ambities is een gedeelde verantwoordelijkheid en taak van gemeenten en vele betrokken organisaties. Dit vereist afstemming en samenwerking. Stichting Airborne Region (SAR) stimuleert en faciliteert die afstemming en samenwerking. De bestuurders van de Airbornegemeenten geven sturing aan de SAR op basis van afspraken en nemen als kernpartner deel aan de SAR.

In de eerste fase van Airborne Region is gewerkt aan een aantrekkelijk aanbod van activiteiten en aan de bestuurlijke inrichting. Die fase was ook noodzakelijk om voor het kroonjaar 75 jaar Slag om Arnhem inhoudelijke keuzes te kunnen maken en financiële middelen te kunnen ophalen. Nu is het moment aangebroken om samen op weg te gaan naar een volgende mijlpaal: kroonjaar 80 jaar Slag om Arnhem. We zien daarin een belangrijke vervolgstap in het verankeren van herdenken, beseffen en beleven, ook in de jaren na dat volgende kroonjaar. Daarom is er behoefte aan actualisatie en herijking van het Masterplan uit 2018. Herdenken, Beseffen en Beleven waren de pijlers in het vorige masterplan. Inmiddels zijn deze pijlers kernwaarden geworden.

We zijn toe aan een volgende stap met een meer programmagerichte aanpak. Enkele redenen daarvoor zijn:

- De basis staat, het is goed om het nu verder uit te bouwen met het vizier op de horizon die reikt tot 2030;
- De thema's die wij eigenlijk al oppakken, kunnen we als programmalijn centraal stellen: de septembermaand en de inzet op herinneringseducatie en herinneringstoerisme;
- Door te werken met inhoudelijke programmalijnen kunnen we het concreter maken (doelen stellen) en daarmee sturen op het resultaat;
- Het is goed om duidelijkheid te geven over de organisatie (rolverdeling, ieders bijdrage en samenwerking) en de subsidievoorwaarden voor zowel de basisvoorzieningen als de meer projectmatige voorzieningen.

De focus voor de toekomst zal meer extern gericht zijn: wat willen wij meegeven aan de toekomstige generaties en op welke manier? Voor de inhoud blijven de gebeurtenissen van september '44 het vertrekpunt. We staan daar bij stil en geven er betekenis aan via drie programmalijnen:

- September herdenkingsmaand (alle activiteiten jaarlijks in de regio)
- Herinneringstoerisme (door het hele jaar heen)
- Herinneringseducatie (door het hele jaar heen)

De programmalijnen vullen elkaar aan. Via de programmalijnen herinneringstoerisme en herinneringseducatie positioneren wij de Airborne Region het hele jaar door. Via herinneringstoerisme leggen we een verbinding tussen horeca, hotels, andere musea, en richten we ons op de regio, maar ook op toeristen uit Nederland, Europa en verder. En met onze musea en de scholen investeren we in herinneringseducatie die verder gaat dan het verhaal kennen. Met altijd de herdenkingen en de verschillende evenementen in de septembermaand als kloppend hart, de kern van alle activiteiten.

PROCES

De afgelopen periode hebben gemeenten, SAR en de community managers samen de basis gelegd voor een duurzame samenwerking: zakelijk en betrokken. Het inkleuren van de programmalijnen is verlopen via gerichte gesprekken. Dit heeft geleid tot dit Masterplan 2022. Met de richting in dit Masterplan 2022 werken de SAR en de community managers aan het opstellen van de jaarlijkse actieplannen, binnen de samen met de gemeenten afgesproken kaders. Waar nodig betrekken zij de gemeenten erbij. Dit leidt tot concrete jaarplannen op de drie programmalijnen (september herdenkingsmaand, herinneringseducatie en herinneringstoerisme), die jaarlijks geactualiseerd worden.

2. WERKWIJZE EN ORGANISATIE

Vele organisaties, professionals en vrijwilligers werken al jarenlang aan een goede plek voor het verhaal van de Slag om Arnhem in de Airborne Region. In de volle breedte investeren organisaties en gemeenten in de Airborne Region in de waarde van onze bijzondere geschiedenis en de kansen naar de toekomst, jaar in jaar uit. De strategische koers hiertoe – opgesteld in de gezamenlijkheid met de kernpartners, provincie en vfonds – is beschreven in het Masterplan Airborne Region 2018-2022. Een belangrijk onderdeel van het Masterplan vormde de oprichting van de Stichting Airborne Region (SAR).

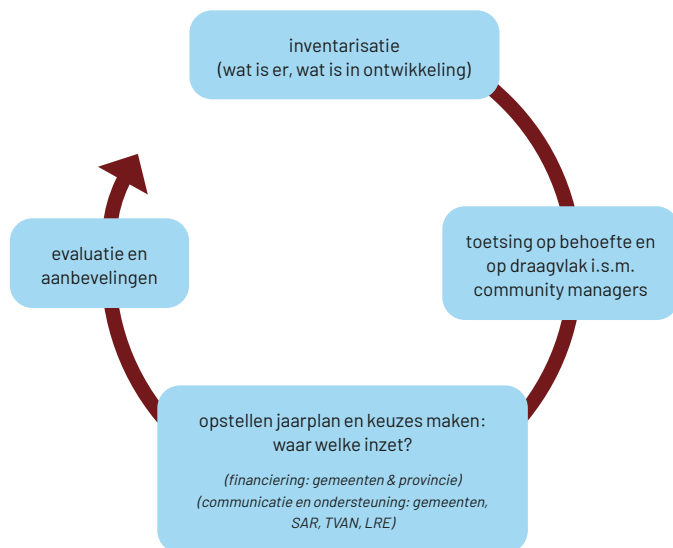
De SAR is zowel een stichting als een netwerkplatform. De SAR jaagt de samenwerking in de Airborne Region aan. Zij is geen uitvoeringsorganisatie, maar een organisatie die uitvoering door partners stimuleert. Die samenwerking in het veld moet het bereiken van de vele doelen en ambities bewerkstelligen. In die zin is Airborne Region iets van ons allen. De SAR creëert en faciliteert een podium om anderen, in dit geval de activiteiten en aanbieders en de regio an sich, te laten schitteren. Dat doet zij met de inzet van een onbezoldigd bestuur, (vrijwillige) community managers en een parttime Airborne coördinator. De SAR is ook een netwerkplatform van momenteel circa 90 partners uit het veld. Dit is een dynamisch netwerk van

evenementenorganisatoren, bestuurders van gelieerde organisaties, musea, herdenkingscentra, gidsen, culturele instellingen, aanbieders van educatie, accommodaties en alle overige instellingen of bedrijven die bijdragen aan het presenteren van de Slag om Arnhem aan een zo breed mogelijk publiek. De SAR, de kernpartners en de gemeenten zijn samen voortdurend in gesprek over de inhoud, afspraken en verantwoordelijkheden. Dit vertaalt zich in jaarlijkse afspraken.

De SAR is zelfstandig functionerend, op formele afstand van de Airbornegemeenten, maar met banden die de belangen en betrokkenheid borgen. Het bestuur vergadert tenminste eenmaal per jaar met de verantwoordelijke portefeuillehouders van de Airbornegemeenten en door de jaarlijkse tussentijdse evaluaties gebaseerd op werkplan met prestatieafspraken kunnen overheden sturen op het gewenste resultaat.

Afgelopen periode is de basis gelegd voor een toekomstbestendige werkwijze met de SAR. Meer in gesprek over de inhoud, maar vooral ook gesprekken over afspraken over de rollen en verantwoordelijkheden om zo te komen tot gedeelde afspraken. Vanaf 2022 gaan we nog meer dan nu het geval is in een cyclus werken van een jaar met communicatie-

en afstemmingsmomenten voor gemeenten, SAR, Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen (TVAN) en LRE (Liberation Route Europe Foundation). In deze cyclus plannen we ook de directe afstemming met de provincie (en Platform WO2Gld / betrokkenheid van Erfgoed Gelderland) en het vfonds. Het doel hiervan is meer helderheid over welke momenten er in het jaar zijn om zaken te bespreken. Hiervoor gebruiken we het volgende model:

We verbreden de overlegstructuur in de Airborne Region en die wordt aangesloten op deze cyclus. Hierbij kiezen we voor werkgroepen waardoor we informatie sneller en vaker met elkaar delen en we voorkomen een intensieve vergadercultuur. Daarnaast benutten we de beschikbare externe capaciteit van o.a. Erfgoed Gelderland beter om het veld te versterken. Nog meer dan nu het geval is delen we informatie (data) met elkaar om plannen te kunnen maken en te evalueren. Dit geldt ook voor monitoring: van te voren maken we afspraken over de doelstellingen, de te hanteren meetmomenten; uitkomsten en data delen we met elkaar. Hierbij maken we vooral ook gebruik van bestaande instrumenten.

IN VERBINDING MET ONZE BELANGRIJKSTE PARTNERS

Herinneringstoerisme moet nadrukkelijk aandacht krijgen in toeristische monitor van de TVAN. Dit kan nog beter dan nu gebeurt. De gemeenten pakken dit op in hun gesprekken met de TVAN en gaan dit – daar waar het kan – gezamenlijk inbrengen.

De gemeenten en de SAR hebben afgesproken dat ze het belang van het netwerk Airborne Region en de functie ervan blijven uitleggen en vervullen. Dit vraagt een continu proces van in gesprek zijn met de vele stakeholders om de relatie te onderhouden.

De vier gemeenten zoeken proactief aansluiting met het Programma Vrijheid van de provincie Gelderland. Gemeenten maken in 2022 afspraken hoe ze hier invulling aan geven. Naast reguliere contacten tussen provincie, gemeentes en SAR, is er behoefte aan een nauwere samenwerking met de provincie, duidelijker afstemming van de soms overlappende doelstellingen en heldere verdeling van verantwoordelijkheden en taken. SAR zal een rol vervullen in het aangehaakt houden van alle bestuurslagen (van staten tot gemeenteraden), hen periodiek actief uitnodigen voor overleg en kennismakingen om daarmee een connectie te maken en behouden met de eigenheid van de Airborne Region.

Tot slot is er een behoefte aan een bovenregionaal overleg, om informatie en ervaringen te delen en op termijn te verkennen of verbinding met andere Market Garden-gemeenten en soortgelijke WOII-samenwerkingsverbanden. Komend jaar onderzoeken we welke en met wie hier een invulling aan kan worden gegeven. De expertmeeting van oktober 2021 is een mooie vorm van inspiratie geweest om kennis te vergaren over hoe te herdenken, waar wij ons lieten inspireren door Ieper en Kazerne Dossin uit Mechelen (België). Ook de werksessie met het Nationaal Comité 4 en 5 mei van december 2021 is een waardevol instrument geweest. Dergelijke vormen van ontmoetingen zullen gemeenten en SAR blijven inzetten om van elkaar te leren en te inspireren.

3. SEPTEMBER HERDENKINGSMAAND

Doelstellingen programmalijn september herdenkingsmaand - community manager Roger Beets

- Behouden, waarderen en koesteren wat we hebben (primair herdenkingen)
- Er is aanbod op regionaal - gemeentelijk - wijk/buurt niveau
- Iedereen voelt zich welkom en uitgenodigd om deel te nemen aan de september herdenkingsmaand en haar activiteiten

EEN UNIEK VERHAAL, MET VELE PARTNERS EN VAN (INTER)NATIONALE BETEKENIS: DE SLAG OM ARNHEM

De publieke belangstelling voor de Tweede Wereldoorlog en de Slag om Arnhem groeit nog altijd. De Airbornegemeenten ontvangen jaarlijks een grote stroom belangstellenden, nabestaanden en toeristen uit binnen- en buitenland. Bezoekers aan de Airborne Region wacht een breed aanbod aan herdenkingen, tentoonstellingen, (herdenkings)evenementen en thema-routes. Inzet van organisaties, professionals en vrijwilligers maken dat mogelijk. Door te stimuleren te leren van lessen uit – het voorkomen van – oorlogen en conflicten in het belang van het verkrijgen en behouden van vrede en vrijheid. In de regio is vanaf 1945 een rijke en bijzondere herdenkingstraditie ontstaan. Dit heeft geleid tot warme banden met onze veteranen uit Groot-Brittannië en Polen, hun regimenten en families en een zeer waardevol aanbod in de maand september en het jaar rond. Denk aan:

- het compleet gerenoveerde Airborne Museum is nationaal en internationaal de plek waar de geschiedenis van de slag wordt verteld en in geplaatst in de huidige tijdgeest, gezamenlijk met haar dependance Airborne at the Bridge en de informatiecentra in Ede en Driel en kleine oorlogsmusea met elk hun eigen verhaal;
- Bridge to Liberation als enige herdenkingsexperience van Nederland waarin heden, verleden en toekomst met elkaar worden verbonden;
- de Airborne wandeltocht als grootste eendaagse wandeltocht langs historische plekken en vol verhalen;
- de Airborne Luchtlandingen en Herdenking op de Ginkelse Heide te Ede die jaarlijks nationale en internationale nieuwsmedia haalt;

Ieder regulier jaar telt de bezoekersstroom zo rond de 225.000 belangstellenden die wandelend, fietsend, crossend, luisterend, kijkend, lerend, sprekend, herdenkend en herinnerend de evenementen en instellingen bezoeken. In het 75ste kroonjaar was de schatting rond 250.000 bezoekers in de septembermaand, excl. kleine musea, recreanten wandelaars etc. De afgelopen jaren is geïnvesteerd in programma het jaar rond met activiteiten die ook in een periode van corona bezocht zijn. Met name de wandelroutes zijn afgelopen jaar succesvol gebleken.

NAAR DE TOEKOMST

De inspanningen zijn er op gericht om te behouden wat sterk is en zorg te dragen voor continuïteit en doorontwikkeling. De (vier grote) herdenkingen zijn de basis onder alle andere (herdenkings-) activiteiten/evenementen. Herdenken is en blijft hiermee de kern en het fundament van de septembermaand. Er is een sterke behoefte om de banden met families, gastgezinnen, regimenten te bewaren en generaties aan elkaar te blijven verbinden via de herdenkingen. Naast de vier grote zijn er diverse kleinere Airborne herdenkingen, die zich in een groeiende belangstelling mogen verheugen, omdat juist op die plek iemands opa/vader of andere familierelatie een beslissende rol gespeeld heeft c.q. zijn leven verloren. De bezoekers van alle herdenkingen krijgen de ruimte om zelf conclusies te trekken of breder te herdenken: wij trekken die conclusies niet voor hen. Grotere evenementen en initiatieven die we beschouwen als een bijdrage om het fundament onder de septembermaand te versterken, willen we ondersteunen en zekerheid bieden. Dit doen we door te werken met meerjarenprogramma's.

We zetten in op een blijvend krachtig complementair aanbod. Dit is aanbod dat herdenkingen verbindt aan beseffen en beleven. Dit aanbod biedt ruimte voor groei; niet zozeer in kwantiteit, maar vooral in kwaliteit: het aansluiten op onze doelstellingen en ook de behoeftes van bewoners en bezoekers staat voorop. Complementair aanbod (initiatieven en evenementen rond de herdenkingen, zogeheten side-events) mag steviger de koppeling met de actualiteit en nieuwe doelgroepen maken en moet aanvullend zijn op het fundamentele aanbod (denk aan de traditionele herdenkingen en terugkerende events). Bestaand complementair aanbod dat we gezamenlijk kansrijk vinden ondersteunen we gericht in zijn doorontwikkeling en het vinden van aansluiting met actualiteit en nieuwe doelgroepen. We zorgen dat het thema 'evacuatie' en het burgerperspectief van de Slag om Arnhem daarin beter aan bod komen.

Tussen de kroonjaren in wordt geïnventariseerd welk aanbod als fundamenteel wordt beschouwd en wat er in ontwikkeling is. Nieuw aanbod wordt door de vier gemeenten getoetst op kwaliteit en geëvalueerd. Hierbij worden de inzichten en monitors van belangrijke partners zoals van TVAN en expertise van LRE betrokken. De vier gemeenten gaan in gesprek met TVAN en LRE over hun rol hierin (zie ook hoofdstuk herinneringstoerisme).

EENHEID IN DE REGIO: HET MERK AIRBORNE REGION

Met een gezamenlijke aanpak en branding van het merk Airborne Region kunnen we de toeristische aantrekkingskracht van de regio versterken en genereren we meer grens- en provincie-overstijgend toerisme. Afgelopen periode is in de regio ingezet op eenheid en onderlinge versterking van de campagne Airborne Region met een centrale boodschap en huisstijl. Citydressing is uniform en gezamenlijk opgetuigd en dat vergroot de herkenbaarheid van de Airborne Region. Een Airborne Region website is ontwikkeld waardoor alle Airborne activiteiten overzichtelijk bij elkaar staan en gedeeld kunnen worden in

andere uitingen, zoals externe websites en de Airborne Krant. De Airborne Krant bundelt verhalen en berichten over de vele Airborne activiteiten en wordt door de SAR jaarlijks verspreid in een oplage van ruim 200.000 edities.

Deze lijn zetten we nog steviger door. We stemmen de Airborne gemeentecampagnes stevig op elkaar af, maar bieden elkaar ook ruimte voor vertaling naar lokale campagnes gericht op bewoners. Daarin wordt, naast het aanbod gericht op eigen bewoners, ook het lokaal overstijgende aanbod van de andere gemeentes betrokken en er wordt in onderling overleg een selectie gemaakt. Jaarlijks stemmen we vroegtijdig thema's en bijzondere doelgroepen op elkaar af.

SAR faciliteert de gezamenlijke aanpak en branding door een gezamenlijke huisstijl te ontwikkelen en bewaken, een Airborne kalender te beheren en ontsluiten en content op te halen vanuit de tientallen betrokken organisaties. Het bereiken van de juiste doelgroepen is een taak die belegd moet worden bij een toeristische marketingorganisatie. De vier gemeenten gaan daarom in gesprek met TVAN om te kijken op welke wijze dit bij hen kan worden belegd. De gemeentes zetten in op een langdurig mediapartnerschap met in ieder geval Omroep Gelderland.

.....

4. HERINNERINGSTOERISME

Doelstellingen programmalijn Herinneringstoerisme –
community manager Marieke van Kessel

- Realiseer meer verbinding tussen de toeristische sector (hotels, campings, B&B's, pensions), de economische sector (horeca, winkels), de culturele sector en ons verhaal en de fysieke plekken in de regio, de wandeltochten – fysiek en in de tijd door het jaar heen
- Ontwikkel creatief aanbod (samen kansen benutten): binnen de sector, tussen de sectoren, gemeentelijk, regionaal en landelijk
- Verstevig de iconische positie binnen het WOII herinnerings-/herdenkingstoerisme in Nederland
- Zet in op potentiële verbindingen en verwijzingen in de regio, (inter)nationale context, bredere verhaal betrekken/bovenregionale samenwerking

Voor onze inwoners, recreanten en (internationale) toeristen biedt de Airborne Region het hele jaar door een eigentijds aantrekkelijk programma van activiteiten en evenementen over het unieke verhaal van de Slag om Arnhem. De ambitie is om dit krachtige aanbod nog meer aan elkaar te verbinden en zichtbaar te maken. Indringende ervaringen dragen bij aan het besef dat vrijheid het waard is om te behouden. Er is al een dusdanig groot en divers aanbod in de regio dat het lastig is overzicht te bewaren. Een scherp totaalbeeld van het aanbod is er nog niet. Daarom gaan we in 2022 als eerste het aanbod inventariseren en in beeld brengen wat er wordt gedaan aan productontwikkeling en marketingcommunicatie. Vervolgens bepalen we per jaar in een jaarplan wat er ontbreekt en welke activiteiten ontwikkeld kunnen worden.

Er zijn diverse overkoepelende websites/pagina's waar content over de Airborne Region en het aanbod aan programma en activiteiten een plek kunnen krijgen. Denk aan de diverse sites van TVAN, LRE, maar ook de provincie Gelderland. Deze informatie – ontwikkeld door de SAR en door de partners – verdient een duidelijke plek binnen deze websites. De inhoudelijke content is de verantwoordelijkheid van de partners zelf, het koppelen van informatie / doorverwijzen naar, moet een verantwoordelijkheid zijn van de organisatie die de website beheert. De Airbornegemeenten maken hierover afspraken met deze organisaties.

COMMUNICATIE EN MARKETING

Zoals al benoemd in het vorige hoofdstuk, is het gezamenlijk vermarkten van de Airborne Region en haar programma afgelopen jaren geïntensiveerd. De gemeenten streven het bewaken van deze eenheid gezamenlijk na. In communicatie wordt alleen dat aanbod versterkt dat kwalitatief sterk wordt bevonden en dat duidelijk aansluit bij de behoeftes en doelstellingen op het gebied van toerisme en educatie. Dit toetsen de vier gemeenten samen met de kernpartners en de communicatiewerkgroep.

IMPULSEN TOERISTISCHE SECTOR

De toeristische infrastructuur in de hele regio voor de herinneringstoerist heeft impulsen nodig. Hierbij staat wederom het bewaken van de eenheid en het gezamenlijk oppakken van deze opgave centraal. Interne concurrentie wordt zoveel mogelijk voorkomen. In de gesprekken met TVAN en LRE verdient dit voortdurend de aandacht. Er wordt ingezet om meer door te verwijzen naar elkaars aanbod door het jaar heen. Gezamenlijk wordt in beeld gebracht waar de bestaande toeristische infrastructuur (denk aan bewegwijzering, routings, markering van points of interest, herdenkingspunten door het jaar heen) een investering verdiend. Dit wordt besproken met TVAN en LRE, waarbij ingezet wordt om vanuit ieders rol een bijdrage te leveren. Er moeten heldere afspraken gemaakt worden wie zich waar voor inzet vanuit de gemeenten om er voor te zorgen dat bijv. toeristische ondernemers voortdurend kunnen beschikken over up to date informatie over het aanbod. Er wordt nagegaan welke instrumenten het beste aansluiten bij de behoeftes van toeristisch ondernemers, zoals e-learning-tools, informatiefolders of instructiefilms. Airborne Region verdient een plek in het TVAN ambassadeursprogramma en gezamenlijk zetten we erop in dat toeristisch ondernemers de Airborne Region het hele jaar door uitdragen als een soort 'kwaliteitslabel'. Er zal aandacht uitgaan naar het behoud van genoeg kwalitatief goede Slag om Arnhem-gidsen en gezamenlijk zullen wij aan toeristen communiceren welke gidsen goed gekwalificeerd zijn. Komend jaar maken we concreet hoe we gaan toewerken naar dit ambassadeurschap, kwaliteitslabel en gidsennetwerk.

Om te komen tot een nog completer programma willen we aansluiting zoeken met de culturele sector. Hiertoe worden periodieke netwerkbijeenkomsten georganiseerd eventueel in samenwerking met Cultuur Oost.

5. HERINNERINGSEDUCTIE

Doelstellingen programmalijn herinneringseducatie –
community manager Lisa van Kessel

- Verdere verdieping en verbreding van het verhaal van de Slag om Arnhem in de Airborne Region (de slag, evacuatie, wederopbouw, verzet etc).
- Niet alleen onze geschiedenis kennen, maar juist deze doorgronden, beter begrijpen en kunnen vertalen naar het hier en nu.
- Kwaliteit van het aanbod: geeft invulling aan de kernwaarden, is historisch correct, verantwoord met respect voor de geschiedenis en de emoties die daarbij horen.
- Het Airborne Museum fungeert als kenniscentrum voor vragen en expertise en heeft een doorverwijsfunctie naar andere organisaties en informatiebronnen.
- Voor iedereen, maar met speciale aandacht voor onze jongeren.

Als bron van inspiratie om te komen tot dit Masterplan is op 7 oktober 2021 een expertmeeting georganiseerd. Expertise en kennis over hoe educatie vormgegeven kan worden werden ingebracht door Kazerne Dossin. Kazerne Dossin gaat in op de vervolging van Joden, Roma en Sinti in België. Hun missie, waarbij diverse groepen zoals scholen, vrijetijdsbezoekers en professionals attent worden gemaakt op de proces-sen die onderliggend zijn aan collectief geweld, vormt de kern van hun permanente tentoonstelling. Doel is ook om mensen te helpen de wereld van vandaag beter te begrijpen. Kazerne Dossin wil, vanuit haar eigenheid, inspelen op wat het brede publiek, in al zijn diversiteit, bezighoudt.

Deze inspiratiebron heeft geleid tot de keuze voor het principe rondom educatie dat “het heden altijd een middel is om naar het verleden te gaan.” De handelingsmarges en mechanismen van oorlog worden blootgelegd, maar mensen moet zelf tot inzicht komen welke uitwerking dit voor hen heeft in het heden. Lessen uit en over het verleden gaan wij niet opleggen. Hierbij komen we ook tot een brede definitie van educatie: educatie is niet iets wat zich alleen richt op onderwijsinstellingen, maar biedt juist iets voor iedereen.

MEER INZICHT EN MEER BUNDELING VAN HET AANBOD

Educatief aanbod gericht op schoolgroepen wordt samen met scholen ontwikkeld en niet vóór hen. De Airbornegemeenten zullen toetsen of dit principe wordt gehanteerd. Betrokkenheid van scholen en in co-creatie met scholen komen tot een educatief aanbod is een belangrijk criterium dat de Airbornegemeenten terug willen zien. Er gebeurt immers al ontzettend veel binnen de gemeenten.

De veelheid van het aanbod leidt ook tot de keuze om niet meteen in te zetten op meer en nieuw aanbod. De inzet is erop gericht om

het bestaande aanbod beter inzichtelijk te maken, gemakkelijker te ontsluiten en het meer gebundeld dan nu het geval is voor het voetlicht te brengen. We willen het aanbod gezamenlijk presenteren zodat scholen daar zelf een keuze in kunnen maken. Ook hierin wordt regionaal beter afgestemd. De SAR kan bij de bundeling van de verschillende programma's / activiteiten voor het onderwijs een rol vervullen. Timing is belangrijk: ruim voor de start van het nieuwe schooljaar moet het aanbod bekend te zijn. Gemeentes hanteren hierin momenteel een andere aanpak, samen met de SAR bekijken we of we door gezamenlijk op te trekken de informatie op de juiste wijze en op de juiste tijd naar alle scholen kunnen brengen.

Meer dan nu het geval is wordt de komende jaren de focus gelegd op hoe partijen die al bezig zijn met onderwijslessen nog meer in hun kracht kunnen worden gezet. Hulpmiddelen die hierbij ingezet kunnen worden zijn beschikbare middelen van bijvoorbeeld het Airborne Museum, Nationaal Comité 4 en 5 mei, de Anne Frank Stichting, de Stichting Musea en Herinneringscentra '40-'45 of Erfgoed Gelderland.

KANSEN VERKENNEN RONDOM REGIONALE VERBINDING

Er gebeurt in de Airborne Region al veel op het terrein van educatie en kennisoverdracht. Lang niet alles overstijgt de grenzen van de gemeente. Er liggen hier volop kansen. De Airbornegemeenten willen daarom jaarlijks recente ontwikkelingen en wensen op het veld van herinneringseducatie met elkaar bespreken. Dit stimuleert het regiobreed oppakken van vraagstukken. Andere kansen om te onderzoeken zijn het regiobreed inzetten van de cultuurplein's waarbij scholen de kans krijgen een educatieve activiteit te boeken buiten hun eigen gemeenten, of bij voorbeeld het betrekken van het Airborne Museum in het prachtoprogramma van Arnhem.

PRIMAIR, VOORTGEZET EN MIDDELBAAR BEROEPSONDERWIJS UITGELICHT

Voor het primair onderwijs geldt in het bijzonder dat de samenwerking moet worden gezocht met een lokale basisschool die betrokken is bij het onderwerp. Het aanbod/programma moet aansluiten bij hun belevingswereld, het materiaal wat wordt ingezet, wordt bij voorkeur samen met de school / of met inspraak van de school ontwikkeld.

Voor het voortgezet onderwijs: hier is de vraag naar goede informatie voor profielwerkstukken, praktische opdrachten en onderzoeken het grootst. Het goed ontsluiten van deze informatie is belangrijk in combinatie met het vinden van de juiste organisaties die als kennisinstituut in de regio hier bekend om staan (Airborne Museum en Erfgoed Gelderland). Is de gevraagde informatie niet voorradig, dan hebben deze organisaties een doorverwijsfunctie.

Voor het middelbaar beroepsonderwijs: de lessen burgerschapseducatie zijn de beste ingang om leerkrachten en leerlingen uit het mbo in contact te laten komen met dit onderwerp. Op dit moment loopt de pilot “MBO Vrijheid en

Burgerschap". De lessen van deze pilot worden meegenomen in het vervolg hierop.

De SAR kan organisaties helpen met het bieden van handvatten in de samenwerkingen met scholen en het verbeteren van educatief aanbod. Het is aan de organisaties zelf om uiteindelijk partnerschappen met scholen te sluiten. Ook speelt de SAR een rol in het blijven inspireren van partners over herinneringseducatie door jaarlijks een expertmeeting te organiseren.

BIJLAGE 1 PARTNERS AIRBORNE REGION 2022

11 Luchtmobiele Brigade | Air Despatch monument | Airborne Battle Wheels | Airborne Culinaire Ede | Airborne fietstoertocht | Airborne Forces Security Fund | Airborne Herdenking Arnhem west Lombok | Airborne Museum | Airborne Wandeltocht | Airborne75wolfheze | Airbornelombok | Akoesticum | Arnhem1944Fellowship | ArnhemLife | Arnhems Oorlogsmuseum | Arnhemsche Federatie Muziekgezelschappen | Astrant Ede | Atelier Cleramique | AVC | Battlefieldguides diversen | City Centrum Arnhem | Betuws Oorlogsmuseum | Bilderberg | Blijde Kerk Concerten Driel | Bridge to Bridge | Bridge to Liberation | Bridge to the Future | BTA44 | Commonwealth War Graves Committee | Concertzaal Oosterbeek | Cultura Ede | Stichting Musea en Herinneringscentra 40-45 | De Blauwe Bever | De Waldhoorn | DNG40-45 | DRG Battlefieldtours | Erfgoed Gelderland | Erfgoedcentrum Rozet | Europe Remembers | Eusebiuskerk | Focus | FuncksterrShoots | Gelders Orkest | Geldersch Landschap en Kasteelen | Gilde Arnhem | Gilde Arnhem | Gelderland herdenkt | Glider Museum Wolfheze | Golfbaan Heelsum | Guild of Battlefieldguides | Ingrid Maan | Hart & Have cultuureducatie | Herdenking engineers monument | Herdenkingsconcerten | Het Gelders Orkest | Het Lab | Historische Kring Elden | Hotel Haarhuis | Introdans | Kasteel Doorwerth | Liberation Route Europe | Lions Oosterbeek | Luchtmacht Mannenkoor | Luxor Live | Made in Arnhem | Market Garden Foundation | Met Kop en Staart | Molenplaats Sonsbeek | Museum 40-45 Schaarsbergen |

Museum Arnhem | Museum Veluwezoom | Musis / Stadstheater | Nacht van de Eusebius | Nationaal Comité 4 en 5 mei | Nederlands Openlucht Museum | Nederlands Watermuseum | OMD Arnhem | Ome Joops Tour | Oranjedag Heelsum | Oude Kerk Oosterbeek | Parachute Regiment | Pathe Arnhem | Pathe Ede | PBA | Pegasus Wandeltocht | Pelikaan Pers | Platform MMHE | Platform wo2 | Polentocht Driel | Poolse ambassade | Remember September | Renkum Leeft | Renkumse muziekvereniging Eendracht | Reto Airborne (wielervereniging) | Rode Kruis afdeling Arnhem | Rozet | Running Promotion Gelderland | Scarabee Art | SLGA | Sportbedrijf Arnhem | SQ connect | St. 75 jaar Vrijheid | Stichting Driel-Polen | Stan&Co | Stichting Airborne Herdenkingen | Stichting Exploitatie Renkumse Molen | Stichting Militaire Historie Ede | Stichting Museum Vliegveld Deelen | Stichting Music Herveld | Stichting Opdat Wij Niet Vergeten - Oosterbekers | Stichting Q Symphony | Stichting Toerisme & recreatie Veluwezoom | Stichting Velp voor Oranje | Stichting Versterking Herinnering WOII Gelderland | Stichting Vrienden van het Airbornemuseum | Stichting War Requiem | Stichting World Town Music | Taptoe Oosterbeek | Theater de Plaats | The Battlefieldexplorer | Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen | Toneelgroep Oostpool | touchstones | UK ambassade | Van der Valk Arnhem | Vereniging Vrienden Airborne Museum | Vfonds | Vitesse | Vitesse supportersvereniging | War Department ver v Militaire Levende Geschiedenis | White Ribbon Mile | wollgld | YOUCEE | Your Local Guide

